

despre teatrul lituanian, „Teatrul în amurg“, succesul lui Korsunovas: „Nimic nu pare să îl apese; pe el teatrul îl atrage ca un joc, ca *Insuportabila ușurăta a ființei*, după cum spune Milan Kundera. Regizorul însuși explică faptul că în spectacolele sale important este „să fii «aici și acolo» simultan. Este o lume instabilă, un teren virgin, nemarcat, o iluzie optică și acustică în care ceea ce este cu adevărat important și real nu poate fi decât ghicit, nu este imediat recognoscibil și vizibil. De exemplu, o bătrână balerină întâlnită accidental este însăși Moartea.“

În 1996, Korsunovas pune în scenă *P.S. dosar O.K.* a dramaturgului lituanian Sigistas Parulkis, titlul fiind un joc cu inițialele regizorului și ale autorului piesei, cu ideea de *post-scriptum* sau cu cuvântul OK. Duo-ul regizor-dramaturg a provocat reacții puternice prin răspunsul controversat dat la eternele întrebări privind identitatea poporului lituanian, spectacolul lor fiind o acerbă analiză a societății lituaniene a momentului, luându-și „libertatea de a revizui valorile sacre pentru Lituania timp de decenii, care au fost apărate cu sânge în ciocnirile cu trupele sovietice din 1991, și aducând în prim plan conflictul dintre generații“. *P.S. dosar O.K.*, în final, ajunge la povestea biblică a sacrificiului lui Avraam și Isaac, dar de această dată rolurile sunt inversate, cel sacrificat fiind tatăl. „Autorii demitizează“, comentează E. Bajoreniene, „o generație, cea a propriilor părinți, cei care și-au legitimat și justificat existența prin fluturarea drapelului național și câștigarea independenței la începutul decadei a zecea. Cuplul P.-K. se întreabă cine sunt părinții tinerilor moderni – cel mai bun pilot din lume sau cel mai bun culegător de ciuperci, după cum li se spunea pe vremea Uniunii Sovietice? Sau poate acest «tată» este un torționar KGB care acum lucrează ca paznic la școală și este adeptul educației cu «nuiaua de fier»? Care și unde sunt valorile respectate și prețuite de părinți, în care tână generație să se mai poate încrede?“

În 1995, Korsunovas pune în scenă *Olandezul zburător* de Richard Wagner, dar adevăratul salt vine în 1998 cu *Roberto Zucco* de Bernard-Marie Koltes la Teatrul Lituanian de Stat, spectacol centrat pe existența unui tânăr și care cedează esteticii populiste (Roberto Zucco este un skater pe role care evoluează pe muzica asurzitoare, de discotecă a lui Gintaras Sodeika). Comentând aceste spectacole, Bajoreniene afirmă: „nu sunt atât de împlinite și complete ca trilogia repetată și jucată în săli-studio. Trilogia avea publicul său, gata să renunțe la câteva beri pentru două ore la teatrul lui Korsunovas. Transferând teatrul său din *off* pe scena principală, Korsunovas și-a pierdut în mod sigur o parte dintre fani, dar, totodată, a intrat într-o altă categorie – cea a «greilor» profesioniști.“

La propria companie teatrală, produce atât *Cumpărături & Acuplări* (*Shopping and Fucking*) de M. Ravenhill'a, cât și un Shakespeare – *Visul unei nopți de vară*.

GINTARAS VARNAS

Născut în 1961; studii de teatru și regie la Academia Lituaniană de Muzică 1992–1997. Fondator și director artistic al Teatrului Politic de Marionete „Sėpa“ până în 1992. Regizor de teatru și spectacole de operă, turnee în Europa, Canada și Statele Unite.

Varnas și-a câștigat faima cu ciclul de spectacole politice cu marionete numite *Cântec de leagăn pentru Revoluție* și *Nostalgii comuniste* la Teatrul „Sėpa”. Cuvântul *sėpa* (*szopka*) e de origine poloneză și înseamnă dulap de lemn. În tradiția reprezentațiilor din târgurile medievale, regizorul și-a pus marionetele în această cutie împărțită în două, o parte Lituania, o parte Kremlinul, iar doi actori – Îngerul păzitor și Jack Spintecătorul – comentează evenimetele microcosmosului în care se confruntă păpuși reprezentând figuri politice, vii sau morți, Stalin, Gorbaciov, George Bush, Vytautas Landsbergis etc. Păpușile puteau vorbi mai liber despre subiecte interzise în mod oficial. „În timpul reprezentațiilor de la Sėpa”, povestește E. Bajoreniene, „obrajii spectatorilor erau în flăcări de încântare și încordare. Era un moment unic în teatrul lituanian, un act civil și artistic de mare forță. Un gen de spectacol care putea veni doar din partea cuiva care nu are nimic de pierdut în afara propriului viitor. Luând în discuție starea societății, Varnas a lovit în plin.”

În 1997, modernitatea eliberată de istorie se manifestă în provocarea aruncată de două spectacole-lectură regizate de Korsunovas și Varnas la Forumul internațional al teatrului *Punct de vedere schimbător* (*The Shifting Point*). Spectacolele-lectură propuse cu această ocazie au evoluat devenind *P.S. dosar O.K.* și, respectiv, *Public*. Bazat pe un text mai puțin cunoscut al lui Federico García Lorca, Varnas utilizează un spațiu neconvențional pentru acest spectacol, plasându-și publicul în centrul scenei rotative a Teatrului Academic de Dramă din Vilnius, și explorează relația dintre teatru și publicul său de după 1990. Scena se rotește ca la călușei, în timp ce un regizor cu o mustață ca a lui Salvador Dalí și actori nemachiați se învârt în jurul publicului. Această trupă stranie încearcă să pună în scenă un text suprarealist și se întrebă tot timpul dacă publicul va veni să îi vadă? Impresionant este finalul, când se ridică cortina și publicul rămâne privit critic de actorii „în civil”, aflați în sală. Această schimbare de roluri între spectatori și actori, această confruntare plină de tensiune, această explorare reciprocă, marchează un moment important pentru teatrul lituanian. Punându-și publicul în lumina reflectoarelor, Varnas ia în discuție ideea că „teatrul așteaptă un nou public după masivele schimbări sociale survenite.” (E. Bajoreniene)

În următorul spectacol, regizorul însuși îi primește pe spectatori într-un spațiu neobișnuit, podul clădirii vechi de 400 de ani a Universității din Vilnius. *Marele spectacol al lumii* de Calderon de la Barca a avut câteva reprezentații în cadrul proiectului *Observator*. Varnas nu s-a oprit din întâmplare la acest text, el își continuă mișcare începută la Teatrul „Sėpa”, cu „teatrul politic al lumii” și continuată cu textul lui Lorca, *După ce au trecut cinci ani*, în Sala Studio a Teatrului Academic de Dramă în 1993. Eroii alegorici ai lui Calderon, mediul romantic și vântul de primăvară suierând prin găurile din acoperiș erau toate elemente ale spectacolului. Publicul aflat pe bănci de lemn proaspăt date la rindea era cucerit nu atât de misterele care re-creau imaginea lumii și a moravurilor naive, cât de însăși vraja teatrului. Ideea de teatralitate și utilizarea unui spațiu neconvențional pentru spectacol apare și în montarea din 1998 cu *Hedda Gabler*, de Ibsen, în holul principal al Teatrului Academic de Dramă din Kaunas, unde spectatorii erau primiți la intrare de o instalație plină de fotografii ale altor interprete celebre ale Heddei de-a lungul vremii. Varnas folosește lungimea holului ca un coridor pe care Hedda aleargă, antrenându-se continuu, într-un decor cu o paletă cromatică redusă la alb-negru, cu elemente de decor și recuzită minime (sifoanele folosite pentru a calma pasiunile protagoniștilor sau pentru a-i trezi în beție), construind imagini ce stăruie vii în memoria spectatorilor,

Jurate ONAITYTE în *Hedda Gabler* de Ibsen. Regia: G. Varnas.

precum cea descrisă de E. Bajoreniene: „Întors de la o petrecere, Lovborg rătăcește manuscrisul lucrării lui capitale, care cade în mâinile Heddei. Încet și ceremonios, aceasta înmoaie fiecare filă în alcool și acoperă podeaua cu ele ca și cum ar pava o potecă. Aprinde un chibrit și întreaga viață a lui Lovborg piere în flăcări albastre.”

În reprezentațiile sale, Varnas se dovedește a fi un etern îndrăgostit de ideea de teatru, silind publicul să îl urmeze în spații neconvenționale, dar pastrând tot timpul și fără compromis respectul față de tradiția teatrului „ca mediu cultural și microunivers, atât de necesar și care, recent, a fost în pericol să dispară definitiv”(E. Bajoreniene)

Spectacolele de după 1999, *Din jale se intrupează Electra*, *Dream Play*, *Viața e vis*, *Portia Coughlan*, *Ținuturi îndepărtate* și *Dona Rosita sau Limbajul*

florilor sunt puse în scenă la Teatrul Academic de Stat din Kaunas. Vargas crează o viziune lirică a capodoperei spaniole *Dona Rosita sau Limbajul florilor* de Federico Garcia Lorca. După ce a pus în scenă două spectacole dominate de prezența morții, *Portia Coughlan* (o dramă irlandeză de Marina Carr despre relațiile dintre doi gemeni, fata supraviețuind fratelui ei și neîncetând să îi audă vocea, să îi simtă prezența) și *Ținuturi îndepărtate* (piesă de Jean-Luc Lagarce, povestea unui bărbat de 40 de ani care înainte de a muri se întâlnește cu cei pe care i-a iubit), cu *Dona Rosita* regizorul realizează un spectacol plin de viață și strălucire. Spectatorii sunt fascinați de atmosfera magică, de modul fermecător în care actorii dau viață textului poetic al dramaturgului spaniol.

Varnas regizează și spectacole de operă (*Dama de pică* de P.I. Ceaikovski, *Bal mascat*, de G. Verdi) colaborând atât cu Opera Națională Lituaniană, cât și cu Opera Națională din Letonia. Ultimul proiect va avea premiera în februarie 2004, și este o dramatizare a romanului lui Fiodor Dostoievski, *Crimă și pedeapsă*.